

Járásszékhely múzeumok szakmai támogatása (2016)
Szakmai beszámoló

Megyei hatókörű városi múzeumok Kultv. 45/A. § (2) bekezdés j) pontja szerinti állományvédelmi munkájának támogatása:

**Eszközbeszerzés a Munkácsy Mihály Múzeum állományvédelmi helyszíni bejárásaihoz
című pályázathoz**

(A megyei hatókörű Munkácsy Mihály Múzeum szakmai beszámolója
az 1. ba pályázati alcélra benyújtott fejlesztésekhez)

**a) módszertani koncepció, a 2016–2017. évi helyszíni bejárások átfogó bemutatása,
tapasztalatai, eredményei**

Megyei hatókörű múzeumként feladatunk a megyében működő muzeális intézmények több irányú támogatása, ami magában foglalja az állomány- és műtárgyvédelmi elméleti szaktanácsadásokon kívül, esetenként műszaki eszközök pl. párásító készülék, műtárgykörnyezeti értéket mérő eszközök kölcsönzését, beüzemelését valamint a szakmai-elméleti tájékoztatás megszervezését a megelőző állományvédelem elveiről, stratégiájáról, és a gyakorlati alkalmazásokról.

Múzeumunk restaurátora és egyben állományvédelmi felelőse a Békés megye területén működési engedéllyel rendelkező muzeális intézményekben, a területi múzeumok és a muzeális gyűjtemények kiállítóhelyein és raktáraiban végezte el az állományvédelmi helyszíni szemléket. Az intézmények hatékony, idő és költségkímélő bejárása – levélben kiküldött írásos tájékoztatás és előzetes telefonos egyeztetés alapján – hivatali gépkocsival történt.

Helyszíni bejárásokat a következő Békés megyei muzeális intézményekben, intézményi egységekben végeztünk:

- Békéscsabai Szlovák Tájház, Békéscsaba
- Bereczki Imre Helytörténeti Gyűjtemény, Dévaványa,
- Csabagyöngye Kulturális Központ Munkácsy Emlékház, Békéscsaba,
- Erkel Ferenc Múzeum, Gyula
- Gyulavári Kastély Látogatóközpont, Gyula,
- Helytörténeti Gyűjtemények Háza, Körösladány
- Jantyik Mátyás Múzeum, Békés
- Kner Nyomdaipari Múzeum, Gyomaendrőd
- Magyarországi Román Ortodox Egyház Gyűjteménye, Gyula
- Nagy Gyula Területi Múzeum, Orosháza
- Nagy Miklós Városi Könyvtár és Sárréti Muzeális Gyűjtemény (Petőfi utcai múzeumi egység), Szeghalom,
- Nagy Miklós Városi Könyvtár és Sárréti Muzeális Gyűjtemény (Tildy utcai múzeumi egység), Szeghalom,
- Orlai Petrics Soma Kulturális Központ Muzeális Intézmény, Mezőberény

Járásszékhely múzeumok szakmai támogatása (2016)

Szakmai beszámoló

- Sinka István Emlékház és Helytörténeti Múzeum, Vésztő
- Szabó Pál Irodalmi Emlékház, Biharugra,
- Szent Antal Népház, Gyomaendrőd
- Endródi Tájház és Helytörténeti Múzeum, Gyomaendrőd
- Tájház – Mesterségek Háza, Vésztő
- Tessedik Sámuel Múzeum, Szarvas
- Vésztő-Mágor Történelmi Emlékhely Múzeum, Vésztő

Az intézmények működtetői, fenntartói zömében a települési önkormányzatok, kisebb részben alapítványok vagy egyházak. Az önkormányzati fenntartású muzeális intézményeket több esetben összevonták a könyvtárakkal és a művelődési házakkal, ezért kevés, vagy egyáltalán nincs múzeumi szakismerettel rendelkező szakalkalmazott. A gyűjteményekkel, kiállítóhelyekkel rendelkező települések önkormányzatai fontosnak tartják megtartásukat, működésüket, hiszen ezek gyakran a közösségi életük színterei, kulturális központjaik, de anyagi támogatást a szűkös keretek miatt nehezen, erőn felül tudnak adni. Sok esetben az állományvédelmi ismeretek hiányában a szívvel-lélekkel végzett gondozásnak köszönhető a gyűjtemények megmaradása, hiszen az esetek többségében nincs restaurátor, gyűjteménykezelő, sőt muzeológus sem.

A személyes kapcsolatfelvétel nagyon fontos a segítségnyújtás és szakmai tanácsadás szempontjából. A helyszíni szemléket nem is lehet teljesen külön kezelni a kormányrendeletben előírt szaktanácsadásoktól, mivel a bejárásokat helyszínen végzett szaktanácsadásként is értelmezhetjük.

A helyszíni szemléken állományvédelmi felelősünk javaslatokat tett a megfelelő műtárgykörnyezet kialakítására, ismertette a hiányosságok megszüntetéséhez szükséges intézkedéseket, állagmegóvási módszereket, eszközöket, valamint az esetleges pályázati lehetőségekre felhívta a figyelmet. A megfigyelésekről, tapasztalatról jegyzőkönyvek és digitális felvételek készültek. Mindig fontosnak tartottuk annak hangsúlyozását, hogy ezeknek a szemléknek a célja a segítségnyújtás és tanácsadás.

A pályázatban meghatározott állományvédelmi feladatokat korábban is végezték restaurátor munkatársaink, az új eszközök viszont nagymértékben segítik, egyszerűsítik, hatékonyabbá teszik feldolgozó munkájukat.

Mivel kevés megyei muzeális intézményben dolgozik restaurátor vagy műtárgyvédelmi szakember igen fontosnak tartjuk, hogy a munkatársak pontosan ismerjék saját gyűjteményi raktáraik és kiállítóhelyeik műtárgykörnyezeti helyzetét, felmérjék a műtárgyak állapotának veszélyeztetettségét, hogy a tárgyak, dokumentumok állapotának megőrzése, illetőleg javítása érdekében meg tudják tenni – a pénzügyi lehetőségeik függvényében – a szükséges intézkedéseket.

Tapasztalataink azt mutatják, hogy a munkatársak kellő gondosságot tanúsítanak a gyűjteményeik iránt, a műtárgyvédelmi tevékenységüket viszont nehezíti az ehhez szükséges források hiánya. Restaurátor munkatársaink folyamatosan tájékoztatják a megyei muzeális intézményeket az esetleges műtárgyvédelmi pályázatokról, és, amennyiben kéri, ezekben segítséget is nyújtanak.

Az állományvédelmi bejárások tapasztalatait intézményenként a következőképpen tudjuk összegezni:

- A Csabagyöngye Kulturális Központ által működtetett Munkácsy Emlékházban a Nemzeti Galériától kölcsönzött Munkácsy festmények és a Békéscsabai Evangélikus Egyháztól kölcsönvett berendezési tárgyak, bútorok elhelyezése az előírt műtárgykörnyezeti paramétereknek megfelel. Ezeket az épület padlásán kialakított klímaberendezéssel tudják beállítani és ellenőrizni.

Járásszékhely múzeumok szakmai támogatása (2016)

Szakmai beszámoló

- A biharugrai Szabó Pál Emlékház épülete felújításra szorul, főleg a tetőszerkezet, szigetelés terén. Fűtés egy helyiségben lehetséges cserépkályhával, ezért célszerű lenne korszerű fűtési rendszer kialakítása, hogy a hő és páraingadozást mérsékelni tudják. Javasolt itt is mérőműszerek és az ablakokra fényvédő fóliák beszerzése. A ház berendezése, a kiállított tárgyi emlékek tiszták, rendezettek, gondozottak. Javasolt a fénynek kitett papíralapú dokumentumok lecserélése másolatokra.
- A gyomaendrői Szent Antal Népház, Endrői Tájház és Helytörténeti Múzeum kiállítótereinek és raktárának gondozása kiemelten szakszerű, sokat tesznek az állomány védelméért, annak ellenére, hogy nem rendelkeznek ellenőrző mérőműszerekkel. A tájház raktárában van 1 db termo-higrométer. A Szent Antal Népházban tervezik tanulmányi látványraktár kialakítását. A Helytörténeti Múzeum vitrinjei nem műtárgybarát faanyagból készültek, a jövőben javasolt forrást szerezni lecserélésükre.
- A gyomaendrői Kner Nyomdaipari Múzeum Kner Imre egykori házában berendezett kiállítása gondosan tisztán tartott. Az épület klimatizált. A házat fák árnyékolják, az ablakok függönyözöttek, ami szintén szűri a fényt. A műtárgykörnyezeti paraméterek megfelelőek.
- A Gyulavári Kastély Látogatóközpont imponánsan felújított, klimatizált az épület. A műtárgykörnyezeti paraméterek megfelelőek.
- A szeghalmi Nagy Miklós Városi Könyvtár és Sárréti Muzeális Gyűjteményben a kiállítóterek rendezettek és tiszták, de mérőműszerekkel nem rendelkeznek. Az ablakok egy részére UV szűrő fólia felszerelése 2016-os pályázati támogatásból folyamatban van. A külső raktárépület rendkívül rossz állagából adódóan nem megfelelő műtárgyak biztonságos őrzésére. A falak vizesek, omladoznak, a nyílászárók nem megfelelőek. A tárgyak nagyfokú romlásnak indultak, bármilyen munkavégzés ebben az épületben egészségre ártalmas. Állagvédelmi veszélyeztetettség miatt haladéktalanul intézkedni kell a tárgyak biztonságos elhelyezéséről arra alkalmas épületben, fertőtlenítésükről és konzerválásukról gondoskodni kell.
- Körösladányban, a Helytörténeti Gyűjtemények Házában a kiállítóterek rendezettek és tiszták, de mérőműszerekkel nem rendelkeznek. Javasolt az ablakokra UV szűrő fólia beszerzése.
- A Vésztő-Mágor Történelmi Emlékhely Múzeum egy nyertes turisztikai pályázatnak köszönhetően a jövőben felújításra kerül. A projekt érinti a klimatizálást, páramentesítést, vízelvezetést, elektromos hálózatot, interaktív digitális eszközöket, így megoldódnak majd a Wenckheim borospincében berendezett régészeti-történeti kiállítás állományvédelmi problémái, amik a vizesedésből, a nagyfokú hő és páraingadozásból állnak. A tárlókban szilikagélt helyeztek ki, és a gondos ellenőrzésnek köszönhetően a tárgyakban korrozív folyamatok nem indultak meg. Az "in situ" bemutatott régészeti feltárt őskori telkek szelvényei helyenként omladoznak, korábban sártapasztással "javították", amivel a lényegét, a neolitikumtól a középső bronzkorig egymásra rétegződött telepek nyomait takarták el. Ezt a sártapasztást el kell távolítani, a szelvényfal konzerválására megoldást kell keresni.
- A vésztői Sinka István Emlékház és Helytörténeti Múzeum hő és pára viszonyait klímaberendezéssel szabályozzák. A kiállítótermeket a nap során hosszan éri fény, ezért javasolt az ablakokra fényvédő szűrőt beszerezni.
- A vésztői Tájház – Mesterségek Háza fűthető szobákkal rendelkezik, a berendezés és maga a ház ápolat, karbantartott. Vésztőn egyik kiállító egység és raktár sem rendelkezik mérőműszerekkel.

Járásszékhely múzeumok szakmai támogatása (2016)

Szakmai beszámoló

- A békési Jantyik Mátyás Múzeum Galériájában a kiállítóhelyek és raktárak klíma és fényviszonyai megfelelőek. A műemléki védettségű Nagyház épület szigetelése, tetőzete felújításra szorul. Klíma és fényviszonyai nem megfelelőek, télen nincs fűtés, ebből kifolyólag az éves hő és páraingadozás nagy. Műtárgykörnyezeti paraméterek mérésére 1 db ELSEC 765C digitális adatrögzítő mérőműszert kölcsönöztünk.
- A dévaványai Bereczki Imre Helytörténeti Gyűjtemény kiállítóhelyének klíma és fényviszonyai megfelelőek. A raktárak ablakainak fényvédelméről gondoskodni szükséges. A Mesterségek Háza tetőzete beázik, ennek felújítására pályázott az önkormányzat, de csak 1/5-ére kaptak támogatást. Műtárgykörnyezeti paraméterek mérésére 1 db ELSEC 765C digitális adatrögzítő mérőműszert kölcsönöztünk.
- Mezőberényben, az Orlai Petrics Soma Kulturális Központ Muzeális Intézmény mellékszárnnyában lévő raktár helyisége fűtetlen, ablaktalan, világítás nélküli, az épület felújításra szorul. Műtárgykörnyezeti paraméterek mérésére 1 db ELSEC 765C digitális adatrögzítő mérőműszert kölcsönöztünk.
- Az orosházi Nagy Gyula Területi Múzeum a Városi Képtár és a Darvas József Irodalmi Emlékház ablakaira fényvédő fóliára, 1 db digitális kombinált mérőműszerre és 1 db analóg mérőműszerre nyújtott be pályázatot. A múzeum raktárépületeinek állapota rendkívül rossz, nincs fűtés és világítás sem. A parketta a folyamatos vizesedés miatt felpúposodott, műtárgyak tárolása így veszélyeztetett. Egy restaurátort foglalkoztat a múzeum, de a restaurátorműhely nagyon kis méretű, víz nincs bevezetve, így a restaurálási munka elvégzése nagyon körülményes. A pénzügyi nehézségek ellenére sokat tesznek a megelőző műtárgyvédelem fejlesztésére. Saját erőből, az év végi pénzmaradványt igyekeznek az állományvédelemre fordítani. Műtárgykörnyezeti paraméterek mérésére 1 db ELSEC 765C digitális adatrögzítő mérőműszert kölcsönöztünk.
- A szarvasi Tessedik Sámuel Múzeum 2017 szeptemberében bezárt, mivel felújítása (TOP-beruházásból) elkezdődött. A szemle idején javában folyt a múzeum kiürítése, a kiállítások lebontása, a raktározott anyag csomagolása és elhelyezése az önkormányzattól kapott, műtárgyak tárolására alkalmas raktárépületbe. Várhatóan 2018 közepére befejeződnek a felújítási munkák, megújul a műemléképület, bővülnek szolgáltatásai a 21. század múzeumi feltételeinek megfelelően.
- A gyulai Erkel Ferenc Múzeum központi épületében lévő raktárak műtárgykörnyezeti paraméterei megfelelőek, 2 db szárítóberendezés biztosítja a beállított klimatikus értéket. A folyosón elhelyezett könyvtári anyag a fal vizesedése miatt veszélyeztetett. A lebontásra került Dürer Terem pinceraktárából a műtárgyakat átköltöztették másik épületbe, egy évek óta használaton kívüli iskola épületébe. Állományvédelmi szempontból természetesen megfelelőbb a vizes pincénél, de kiemelendő, hogy az épület elhanyagolt állaga, a közművek hiánya, ill. kikapcsolása folytán a műtárgyak elhelyezése ideiglenes, átmeneti lehet ilyen környezetben. Az önkormányzatnak gondoskodnia kellene a gyűjtemény megóvását szolgáló biztonságos műtárgykörnyezetről.
- A Magyarországi Román Ortodox Egyház Gyűjteménye gyulai állandó kiállításában bemutatott műtárgyak állaga, környezeti viszonyai, fény és klimatikus paraméterei megfelelőek. A raktárban lévő gyűjtemény tárolása, csomagolási módjai megfelelőek. Mindezek fejlesztése, valamint a műtárgyak és a régi könyvanyag konzerválása, restaurálása az anyagi lehetőségek függvényében folyamatos.
- A Békéscsabai Szlovák Tájház épülete gondosan karbantartott, a bemutatott tárgyak és környezetük tiszta és rendezett, a műtárgyakon korróziós elváltozások nem figyelhetők meg. Az épület tájház jellegéből adódóan a hő- és páraingadozás jelent

Járásszékhely múzeumok szakmai támogatása (2016)

Szakmai beszámoló

problémát, amin csak tiszta, napos időben történő szellőztetéssel lehet alkalmanként enyhíteni.

b) a feladatellátás személyi hátterének bemutatása

A múzeumban két szakvégzettségű restaurátor dolgozik, ők látják el a műtárgy- és állományvédelmi feladatokat az intézményben. Egyik restaurátorunk elvégezte a Múzeumi Állományvédelmi Bizottság által „Megelőző műtárgyvédelem a múzeumokban” címmel szervezett 74 órás akkreditált, szakmai továbbképzést. Fontosnak tartjuk a jövőben is, hogy a képzésen elsajátított ismereteket közvetítse minden munkatárs, elsősorban a muzeológusok és gyűjteménykezelők számára.

Restaurátoraink ezen kívül a Békés megye területén működő muzeális intézményekben végeznek helyszíni bejárásokat, szervezik a módszertani műhelygyakorlatokat és igény szerint, szaktanácsadást tartanak. Természetesen ezeken a szaktanácsadásokon és műhelygyakorlatokon is hangsúlyos szerepet kap az állományvédelmi bejárások tapasztalatait is figyelembe vevő tájékoztatás, segítségnyújtás.

Az állományvédelmi helyszíni bejárásokat fontosnak és szükségesnek tartják restaurátoraink, mert a bejárásokon pontos képet kapnak a megyében működő muzeális intézmények műtárgyvédelmi és raktározási helyzetéről, és fotódokumentációkon rögzíteni tudják a gyűjtemények műtárgyi környezetének változását. Tanácsokkal, szakmai segítséggel tudnak hozzájárulni a helyzet javításához.

c) a támogatásból beszerzett eszközök műszaki leírása és hasznosításának bemutatása

A Kultv. 45/A §. (2) bekezdés j) pont alapján intézményünk állományvédelmi felelőse 2016-ban és 2017-ben is elvégezte az állományvédelmi helyszíni bejárásokat, elkészítette a jegyzőkönyvet és a fotódokumentációt. Az állományvédelmi feladatok részét képező helyszíni bejárásokkal járó tevékenységet nagyban megkönnyíti a pályázati támogatásból megvásárolt laptop és az azzal kompatibilis mobil nyomtató, valamint a digitális fényképezőgép, melyek segítségével már a helyszínen el tudjuk készíteni az aláírt és lepecsételt jegyzőkönyveket, valamint jó minőségű fotókkal tudjuk dokumentálni a kiállítóhelyek és raktárak műtárgykörnyezeti helyzetét.

Két restaurátorunk elvégezte a pályázatban meghatározott eszközök beszerzését. A megyei muzeális intézmények munkatársainak részvételével rendezett műhelygyakorlat keretében megtartotta az ezek használatára vonatkozó szakmai tájékoztatót. A fényképezőgépet, notebookot és a hordozható nyomtatót – főként a bejárásoknál – már tudták hasznosítani munkatársaink.

A fejlesztés részeként beszerzett eszközök:

4 db Elsec 765C környezeti monitor
4 db páraszenzor kalibráló szett a készülékhez
4 db vegyszer a kalibráló szetthez
1 db 700D digitális fényképezőgép
1db objektív hordtáska
2 db objektív tárgyfotózáshoz is
1 db manfrotto fényképezőgép állvány
1 db notebook
1 db hordozható nyomtató

Járásszékhely múzeumok szakmai támogatása (2016)
Szakmai beszámoló

Az Elsec 765C környezeti monitor várható eredményessége:

A hőmérséklet, a relatív légnedvesség és a látható fény, illetve UV sugárzás mérésével átfogó képet kaphatunk a gyűjtemények anyagát befolyásoló környezeti tényezők mértékéről és ingadozásairól. Az Elsec 765C univerzális adatgyűjtővel mind a négy környezeti paramétert nagy pontossággal mérhetjük, és a relatív páratartalmat mérő szenzort, a hozzá tartozó kalibráló szett segítségével a restaurátorműhelyben kalibrálni is tudjuk. Ezen felül használhatjuk a remélhetőleg később beszerzésre kerülő, többi páramérő szenzor méréseinek rendszeres ellenőrzésére is.

Az Elsec 765C készülékeket egy éves időtartamra kihelyeztük a békési Jantyik Mátyás Múzeumba, a dévaványai Bereczki Imre Helytörténeti Gyűjteménybe, a mezőberényi Orlai Petrics Soma Kulturális Központ Muzeális Gyűjteménybe és az orosházi Nagy Gyula Területi Múzeumba. Ezzel pontosan mérhető adatokat kapunk ezeknek az intézményeknek műtárgykörnyezeti helyzetéről. Terveink szerint az elkövetkezendő időszakban más muzeális intézményben is elvégezzük ezeket a méréseket, ahová szintén egy éves időtartamra kihelyezzük a készülékeket. A mérések nyomán született megállapítások alapjai lehetnek az állományvédelmi teendők jövőbeni meghatározásának az adott intézményekben.

A digitális fényképezőgép várható eredményessége:

A digitális fényképezőgéppel dokumentálhatjuk a helyszíni bejárások tapasztalatait. Az állvány segítségével jó minőségű tárgyfotókat készíthetünk. A tárgyfotók készítése nem csak az állományvédelmi feladataink elvégzését segíti, hanem hasznos a múzeumi revíziós és digitalizálási munkában is.

A laptop és nyomtató eredményessége:

A hordozható eszközökkel a helyszínen elkészítjük a jegyzőkönyveket, amelyeket a nyomtató segítségével rögtön ki tudjuk nyomtatni. A számítógépre mentjük az adatrögzítők mért adatait és az elsec szoftver segítségével grafikonon is kiértékelhetjük a mérési eredményeket.

Járásszékhely múzeumok szakmai támogatása (2016)
Szakmai beszámoló

Beszerzett eszközök:

Elsec 765C környezeti monitor és páraszenzor kalibráló szett

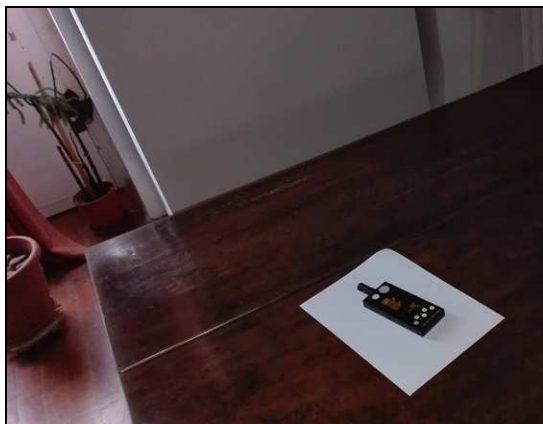

Fényképezőgép tartozékokkal, nootebook és hordozható nyomtató

Járásszékhely múzeumok szakmai támogatása (2016)
Szakmai beszámoló

Raktárakba kihelyezett mérőkészülékek:

Jantyk Mátyás Múzeum, Békés

Bereczki Imre Helytörténeti Gyűjtemény,
Dévaványa

Orlai Petrics Soma Kulturális Központ
Muzeális Gyűjtemény, Mezőberény

Nagy Gyula Területi Múzeum,
Orosháza

Békéscsaba 2018. január 15.

Ando György
múzeumigazgató